

J. V. Snellmanin talouspoliittisen ajattelun ydinkohtia

Dosentti Antti Kuusterän yleisöluento
Suomen Pankin rahamuseossa
2.5.2006

Sisältö

Elämänvaiheet

Tärkeimmät vaikutteet Saksasta ja Ruotsista

Talouspoliittiset foorumit

- lehdistö
- yliopisto
- senaatti
- valtiopäivät

Mielenkiinnon kohteet

- elinkeinopolitiikka
- liikennekysymykset
- rahapolitiikka
- tullipolitiikka

Ura

Katariinan koulu Tukholma 1811-12

Oulun triviaalikoulu 1816-1821

Turun Akatemia 1822-1831

- teologia 1822-1827

- filosofia 1827-1831

Väitös 1835

- Dissertatio academica absolutismum
systematis Hegeliani defensura

- De vi historica disciplinæ philisophicæ Leibnitii
meditationes (1836)

Dosentti 1835-1839

Opintomatka Ruotsiin ja Saksaan 1839-1842

- Philosophisk elementar-curs (1840)

- Om det akademiska studium (1840)

- Versuch einer spekulativen Entwicklung der
Idee der Personlichkeit (1841)

- Läran om staten (1842)

De spiritus ad materiam relatione (1848)

Opettajana Helsingissä
1831, 1835-36

Dosenttina 1835-39

Sanomalehtimiehenä

- Spanska flugan 1839-
1841

- Freja 1839-42 (Ruotsi)

- Maamiehen ystävä

- Saima

- Litteraturblad för allmän
medborgerlig bildning

Rehtorina Kuopiossa 1843-
49

Ura jatkoa

Konttoristina Borgströmin kauppahuoneessa
1851-1855

Professori 1856-1863

Senaattori 1863-1868

Suomen Hypoteekkiyhdistyksen johtokunnan
puheenjohtaja
1869-1881

Taloudellisen ajattelun vaikutteita

Hegeliläinen filosofi

Yksilön ja valtion välinen suhde

- yksilö voi toteuttaa tarkoituksensa vain työskentelemällä jonkin yhteisön, ensiksi perheen ja sitten kansalaisyhteiskunnan ja lopulta valtion hyväksi
- yksilön on saatettava tavoitteensa sopusointuun näiden korkeimpien ja ylevämpiin tavoitteiden erityisesti valtion tavoitteiden kanssa
- yksilön velvollisuutena on uhrautua kokonaisuuden hyväksi
- jokainen kansa luo itselleen yhteiskunnallisen järjestyksen ja sivistyksen, joka ilmaisee sen sisimpiä henkisiä ominaisuuksia, jotka ovat ominaisia vain tälle kansalle
- valtiossa on ruumiillistuneena siveellisyys ja järjellisyys sellaisenaan. Sen olemuksena on kaikkien yksilöiden yhteisen hyvän edistäminen. Sellaisena valtio on ihmishengen korkein ilmenemismuoto

Taloudellisen ajattelun vaikutteita jatkoa

Valtion alapuolella kansalaisyhteiskunta, jossa toteutuu yksityisten tarpeiden tyydyttäminen

- talous toimii vapaiden markkinoiden ohjaamana
- Jokainen ajaa omaa etuaan ja yksilöllinen vapaus kukoistaa, mutta markkinoiden ”näkymätön käsi” saa aikaan yhteisen hyvän kasvun
- Valtion tehtävänä on asettaa puitteet markkinoiden toiminnalle

Filosofian – ei klassisen poliittisen taloustieteen edustaja

Lähtökohtana kokonaisuuden eli valtion etu

- Liberaalit ratkaisut käyttökelpoisia silloin, kun ne palvelivat kokonaisuutta, mutta mitään itseisarvoa niillä ei ollut
- vapaa kauppa lähinnä ideaali, jota ei koskaan saavuteta
- Valtion aktiivinen osallistuminen taloudelliseen toimintaan perusteltua
- Moderni näkemys yksityisen omistusoikeuden merkityksestä

Elinkeinpolitiikka

- Ammattikuntalaitos kulkenut tiensä päähän, joten tilalle olisi saatava elinkeinovapaus
- Väestön liikkuvuutta rajoittava laillisen suojelun järjestelmä olisi kumottava
- Maatilojen jakamista olisi edistettävä

Taustalla huoli maaseudun liikaväestön aiheuttamista yhteiskunnallisista kustannuksista

Elinkeinopolitiikka jatkoa

- Suurteollisuus vai käsityö
- - useimpien tuotannontekijöiden suhteen Suomen asema heikko, ainoana poikkeuksena sahaus ja tervanvalmistus
- - suurteollisuuden edellytyksenä silloin korkeat suojatullit, mikä kuitenkin vaikeutti muiden elinkeinojen asemaa
- - todelliset edellytykset suurtuotannolle siten heikot ja etusija olisi meillä asetettava lähinnä maaseudun pienteollisuudelle
- - koneellistumiselle, suurtuotannon eduille ja työnjaolle Snellman ei siten antanut suurtakaan merkitystä

Julkiset investoinnit liikenneverkoston kehittämiseen

Saimaan kanavan rakentaminen

- koko yhteiskuntaa hyödyttävä hanke, jossa yhteiskunnan saamat välilliset hyödyt ylittävät selvästi rakennus- ja käyttökustannukset
- helpottaa maataloustuotteiden saantia markkinoille, lisää ulkomaankauppaa jne.
- ei hyväksynyt Pohjanmaan kauppiaiden valituksia vanhojen etuoikeuksien menettämisen johdosta (yksilön väistytävä kokonaisuuden edun edessä)

Julkiset investoinnit jatkoa

- Kanavat kontra rautatiet
- - taistelevat ryhmittymät
- - rautateiden suuret ulkoiset hyötyvaikutukset
- - hyödyt eivät rajoittuneet ainoastaan taloudellisiin tekijöihin
- - Snellmanin esittämät ajatukset loivat pohjan tulevalle rautatiepolitiikalle

Tullipolitiikka

- Kansallinen etu eikä vapaakauppa
 - Jokaisen valtion etujen mukaista on tuottaa niin paljon kuin mahdollista, sillä tähän liittyy sekä poliittisia että taloudellisia hyötyjä
 - Tarvitaan hyvin hoidettu suojelejärjestelmä varmistamaan oman teollisuuden edut

Raha- ja pankkikysymykset

Taustalla Krimin sota ja irtautuminen hopeakannasta

- epävakaa rahaolot
- hopeisen vaihtorahan häviäminen liikenteestä

Paineet rahaolojen vakauttamiseen ja yksityisten pankkien perustamiseen

Mihin joukkoon Snellman kuului?

- Filosofi - ei taloustieteilijä
- Hegeliläinen traditio ja saksalainen kulttuuripiiri
- Adam Smithin sijaan Friedrich Schmitthenner ja Friedrich List
- Taustalla kameralistinen vireyys